

Quickscan natuurtoets Julianalaan, Wijhe

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet en -regelgeving*

COLOFON

Titel: **Quickscan natuurtoets Julianalaan, Wijhe**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet en - regelgeving

Projectcode: 10-335

Status: Concept

Datum: 11 november 2010

Auteur: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz

Eindredactie: Ing. M. Wallink

Veldonderzoek: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz & ing. M. Wallink

Opdrachtgever: Witpaard

Contactpersoon: Dhr. J. Drenth

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz J.G. (2010). Quickscan natuurtoets Julianalaan, Wijhe; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet en - regelgeving. Rapport 10-335. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze	2
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode.....	5
3.2	Vleermuizen.....	5
3.3	Grondgebonden zoogdieren	7
3.4	Broedvogels.....	7
3.5	Overige soortgroepen	8
4	Geraadpleegde bronnen.....	10

Bijlagen

- I - Wettelijk kader
- II - Vleermuizenonderzoek
- III - Locatie winterverblijf

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In verband met de beoogde sloop- en bouwwerkzaamheden op een locatie aan de Julianalaan in Wijhe, is in opdracht van de Witpaard (contactpersoon dhr. J. Drenth) een quickscan natuurtoets uitgevoerd door EcoGroen Advies BV.

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 14 oktober 2010, een verkennend vleermuizenbezoek op 3 november 2010 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Op basis van de afstand en de aard van de ruimtelijke ingrepen wordt ingeschat dat de beoogde plannen geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten, EHS of belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- De woningen herbergen potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. Tijdens het avondbezoek is met zekerheid één (en vermoedelijk twee) winterverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis aangetroffen. De beoogde plannen hebben geen nadelige gevolgen op mogelijk aanwezige vlieg- en/of jachtroutes en op belangrijk foerageergebied van vleermuizen;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten te verwachten. Het voorkomen van de zwaarder beschermde zoogdier Steenmarter kan niet op basis van het veldonderzoek worden uitgesloten. Overige zwaarder beschermde soorten worden niet verwacht;
- De woningen herbergen locaties die geschikt zijn als broedlocatie voor Huismus, een broedvogel met jaarrond beschermde nesten. Groenstructuren in de omgeving van het plangebied vormen geschikt broedgebied voor algemene broedvogels zoals Merel, Winterkoning en Vink;
- Overwintering van laagbeschermde amfibieënsoorten is te verwachten onder strooisellaag en ruigte;
- In het plangebied zijn geen reptielen of beschermde flora, vissen, ongewervelden en weekdieren aangetoond of te verwachten.

Vervolgstappen en mitigerende maatregelen

- In verband met de sloop van bebouwing waarin een vaste verblijfplaats (winterverblijfplaats) van Gewone dwergvleermuis is aangetroffen, dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld, met daarin de te nemen mitigerende maatregelen om de functionaliteit van de verblijfplaats te garanderen;
- Om na te gaan of de bebouwing ook gebruikt wordt als kraam-/zomerverblijf en/of paarverblijf dient aanvullend vleermuizenonderzoek in de zomer (mei-half juli) en in de nazomer (augustus-september) plaats te vinden;
- In verband met de aanwezigheid van potentiële vaste verblijfplaatsen van Huismus, dient gericht onderzoek naar deze soort te worden uitgevoerd. Voor Huismus is één bezoek in de periode 10 maart- 20 juni voldoende. Op deze wijze kan bepaald worden of deze bebouwing als verblijfplaats voor Huismus fungeert;
- Onderzoek naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van Steenmarter kan uitgevoerd worden in combinatie met het aanvullende vleermuizenonderzoek;
- Werkzaamheden die nesten of andere vaste rust- en verblijfplaatsen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor begin maart en na half juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Voor de mogelijk voorkomende laag beschermde zoogdieren wordt als belangrijkste mitigerende maatregel fasering in de tijd genoemd. Schade is - indien de planning van activiteiten dit toelaat - te minimaliseren door grondwerkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Witpaard (contactpersoon dhr. J. Drenth) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de beoogde sloop- en bouwwerkzaamheden van 16 woningen aan de Julianalaan in Wijhe.

In verband met de Flora- en faunawet, de Nota Ruimte en de Natuurbeschermingswet is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wet- en regelgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie

Aan de Julianalaan in het stedelijk gebied van Wijhe wil SallandWonen 16 woningen slopen en vervolgens op deze locatie 20 appartementen realiseren. Dit in het kader van de Centrumvisie Wijhe. Naast woningen bestaat de locatie uit een grasveld met enkele bomen en gecultiveerde tuinen en gemeentelijke perken. Permanent oppervlaktewater is niet aanwezig.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (binnen de gele belijning) (bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op een dag- en avondbezoek, diverse bekende verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Op basis van de verzamelde informatie is een rapportage opgesteld van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en gebieden (respectievelijk hoofdstuk 2 en 3). Tevens is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet te kunnen voorkomen en of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden nodig is.

2 GEBIEDSGERICHTE NATUURBESCHERMING

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet; waarin onder andere opgenomen de Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte; in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van onder andere de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In dit hoofdstuk wordt nagegaan welke gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het plangebied.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen, vogels en/of andere flora en fauna. Plannen of projecten in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingsdoelen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde gebied vallend onder de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel, gelegen op een afstand van ruim 500 meter. Voor dit Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor acht habitattypen, zes habitatsoorten, vijf broedvogelsoorten en 21 niet-broedvogelsoorten.

Gezien de binnenstedelijke ligging van het plangebied en de tussenliggende barrières (stedelijk gebied en de N337) zijn als gevolg van de beoogde plannen geen negatieve effecten te verwachten op gebieden die zijn aangewezen onder de Natuurbeschermingswet.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur in het leven geroepen en wordt ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied aangewezen. De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Ecologische Hoofdstructuur

Volgens de begrenzing van de EHS zoals weergegeven op de Natuurbeleidskaart behorend bij de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel, is het dichtstbijzijnde EHS-gebied gelegen in Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel, op een afstand van ruim 500 meter. In §2.2 is reeds ingegaan op de relatie van het plangebied en Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. Effecten op de EHS zijn niet aan de orde.

Natuur buiten de EHS

Het plangebied behoort volgens de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel niet tot ganzenfoerageergebied en/of weidevogelbeheersgebied. Het dichtstbijzijnde ganzenfoerageergebied betreft de uiterwaarden van de IJssel, onderdeel van Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. In §2.2 is reeds ingegaan op de relatie van het plangebied en Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. Effecten op natuurwaarden buiten de EHS zijn niet aan de orde.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Op 14 oktober 2010 is een veldbezoek aan het plangebied gebracht. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (Ffwet) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Ffwet tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten. De inventarisatie heeft zich vooral gericht op de soortgroepen vogels en zoogdieren. Uiteraard zijn ook de andere soortgroepen betrokken in het onderzoek.

Daarnaast is op verzoek van de initiatiefnemer één verkennend vleermuisbezoek uitgevoerd. Vleermuizen hebben echter een mobiel karakter en wisselen regelmatig van verblijfplaats. Het uitvoeren van één nachtelijk bezoek geeft zodoende alleen een indicatie van het gebruik van (potentiële) verblijfplaatsen. Een completer beeld van het gebruik van (potentiële) verblijfplaatsen dient te worden verkregen door onderzoek uit te voeren volgens het protocol voor vleermuisonderzoek (bijlage II). Het verkennend onderzoek is uitgevoerd tijdens een avondbezoek op 3 november 2010 onder gunstige omstandigheden (>10°C, droog en weinig wind). Met behulp van een batdetector zijn (potentiële) invliegopeningen van vleermuizen in de aanwezige bebouwing nauwlettend in de gaten gehouden. Daarnaast zijn eventueel aanwezige vlieg- en jachtroutes (migratieroutes) en foerageergebieden van vleermuizen in kaart gebracht.

Naast veldonderzoek is gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens van flora en fauna, afkomstig van verspreidingsatlassen (zie literatuurlijst) en overige databanken (onder andere RAVON en waarneming.nl).

In dit hoofdstuk worden de soort(groep)en beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

(Potentiële) vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bijvoorbeeld bomen, huizen en kelders.

Bebouwing

Op basis van een visuele inspectie (uitgevoerd op 14 oktober 2010) wordt geconcludeerd dat in de te slopen woningen geschikte invliegopeningen voor vleermuizen aanwezig zijn. Deze geschikte invliegopeningen in combinatie met de aanwezige spouwmuur, duiden op de potentiële aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen.

Tijdens het verkennende vleermuisbezoek (op 3 november 2010) is met zekerheid één en zijn vermoedelijk twee vaste verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aangetroffen (zie ook bijlage III). Gezien het moment waarop het veldbezoek heeft plaatsgevonden (november) betreffen het hier winterverblijfplaatsen¹. De aanwezigheid van winterverblijven duidt vaak op de aanwezigheid van paarverblijven in augustus en september. Om na te gaan of de bebouwing gebruikt wordt als kraam-/zomerverblijf en/of paarverblijf dient aanvullend onderzoek zowel in de zomer (mei-half juli) als in de nazomer (augustus-september) plaats te vinden (zie ook § 3.1 en bijlage II). Met de

¹ Vleermuizen verblijven globaal van november tot en met medio maart in hun winterverblijven.

resultaten van deze onderzoeken kan een inschatting worden gemaakt van de te verwachten effecten en kan het vervoltraject worden bepaald.

Bomen

In het plangebied zijn geen bomen met voor vleermuizen geschikte holten, spleten en scheuren aanwezig die dienst kunnen doen als vaste verblijfplaats van boombewonende vleermuizen.

Effectbeoordeling winterverblijven

Bij aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen (waaronder winterverblijfplaatsen) van vleermuizen zijn vervolgstappen, zoals het opstellen van een ecologisch werkprotocol en mitigerende maatregelen, vereist:

Ecologisch werkprotocol

Tot augustus 2009 was het noodzakelijk voor het verwijderen, verstoren of beschadigen van een vaste verblijfplaats een ontheffing op de Flora- en faunawet aan te vragen. Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling van ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Sinds 26 augustus van dat jaar wordt daardoor gewerkt volgens een nieuw stroomschema (zie bijlage I) en is het in veel gevallen niet meer noodzakelijk om een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen (Dienst regelingen 2009a).

Bij uitvoering van een ruimtelijke ingreep en de aanwezigheid van beschermde soorten is het van belang te beoordelen of de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats in gevaar komt. Wanneer dit niet het geval is, is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk. Veelal moeten in dat geval wel mitigerende maatregelen worden getroffen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de betreffende soort(en) te waarborgen en is het opstellen van een ecologisch werkprotocol² noodzakelijk. Wanneer ondanks het nemen van mitigerende maatregelen en het opstellen van een werkprotocol de functionaliteit niet gewaarborgd kan worden, is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk.

Mitigerende maatregelen

Bij te nemen mitigerende maatregelen kan in deze situatie gedacht worden aan:

- Sloop van de bebouwing buiten de meest kwetsbare perioden (buiten de voortplantings- en de overwinteringsperiode). Minst kwetsbare perioden zijn de maanden september en oktober en de periode 15 maart tot en met 31 april;
- Voorafgaand aan de sloop de bebouwing ongeschikt gemaakt voor vleermuizen (en tevens broedvogels). Door middel van het maken van grote gaten in de muren en het verwijderen van daklijsten zal het microklimaat in de spouwmuren dermate veranderen dat (eventueel) aanwezige vleermuizen zullen uitwijken naar elders;
- Minimaal een week nadat het pand ongeschikt is gemaakt dient, alvorens wordt overgegaan tot de sloop, gecontroleerd te worden of nog vleermuizen aanwezig zijn in het pand;
- De maatregelen om de bebouwing ongeschikt te maken worden uitgevoerd onder toezicht van een ter zake kundige. Tijdens de sloop van het gebouw is een ter zake deskundige oproepbaar.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Tijdens het avondbezoek zijn twee hoog overvliegende Rosse vleermuizen

² In een ecologisch werkprotocol wordt onder andere een beoordeling gegeven of functionaliteit van de verblijfplaats al dan niet behouden blijft en worden de te nemen mitigerende maatregelen beschreven.

waargenomen. Rosse vleermuizen verplaatsen zich veelal zich hoog boven het landschap en zullen in deze situatie geen hinder ondervinden van de voorgenomen plannen. Ook geven de voorgenomen plannen geen aanleiding schade te veronderstellen aan vliegroutes van andere vleermuissoorten. In het plangebied worden geen (onmisbare) opgaande lijnvormige structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als vliegroute. Daarnaast zijn in de omgeving alternatieve oriënterende elementen aanwezig in de vorm van de bestaande bebouwing.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

In het plangebied is één Gewone dwergvleermuis foeragerend waargenomen. Daarnaast zijn in de directe omgeving van het plangebied twee foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Door de geringe aanwezigheid van opgaande beplanting in het plangebied, wordt deze naar verwachting enkel door een klein aantal vleermuizen gebruikt als foerageergebied. Naar verwachting blijft het plangebied (na uitvoering van de voorgenomen plannen) beperkt geschikt als foerageergebied en zal in deze situatie geen sprake van het verdwijnen van onmisbaar foerageergebied.

3.3 Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten c.q. vastgesteld, namelijk Egel, Mol, Veldmuis, Rosse woelmuis en Bosmuis.

Aangezien de bebouwing niet van binnen is geïnspecteerd en geen navraag is gedaan bij bewoners, kan de aanwezigheid van de middelhoog beschermde Steenmarter (Ffwet tabel 2) niet worden uitgesloten. Onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten kan gelijktijdig met het aanvullend vleermuizenonderzoek worden uitgevoerd. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van overige zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren wordt gezien het ontbreken van geschikt biotoop niet verwacht.

Bij de bouwwerkzaamheden kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor genoemde laag beschermde kleine zoogdieren geldt echter automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is. Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Er is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen. Daarnaast is op basis van biotoopeisen, soortwaarnemingen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd is op 26 augustus 2009 gewijzigd. Dit betreft de nesten van Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstraat, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw. Voor al deze soorten geldt dat de functionaliteit van de leefomgeving niet mag worden aangetast en dat broedlocaties ook buiten het broedseizoen niet zondermeer mogen worden verwijderd.

Tijdens het veldonderzoek zijn enkele exemplaren van Huismus waargenomen in het plangebied. Ook zijn de te slopen woningen geschikt als broedlocatie van deze soort. Aangezien het veldbezoek buiten het broedseizoen van deze soort is uitgevoerd kon niet worden vastgesteld of Huismus de bebouwing ook daadwerkelijk als broedlocatie gebruikt. Om na te gaan of Huismus broedend aanwezig is en in welke mate, is het nodig aanvullend onderzoek uit te voeren in de periode 10 maart - 20 juni.

Voor de aanwezigheid van overige jaarrond beschermde broedvogels zijn in het plangebied zijn geen aanwijzingen gevonden. Deze worden zowel in het plangebied als binnen de invloedssfeer van de plannen ook niet verwacht.

Overige broedvogels

De groenstructuren in en in de directe omgeving van het plangebied bieden broedgelegenheid aan algemene broedvogelsoorten van bos en struweel zoals Merel, Winterkoning en Vink.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen.

3.5 Overige soortgroepen

Zwaarder beschermde soorten uit de soortgroepen flora, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden zijn tijdens het veldonderzoek niet aangetroffen en worden niet verwacht. Onderstaand volgt een korte motivatie.

Flora

In het plangebied zijn hoofdzakelijk gecultiveerde planten aanwezig. Beschermde of bedreigde (Rode Lijst) plantensoorten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen voor de soortgroep flora in deze situatie niet aan de orde.

Vissen en amfibieën

Wegens het ontbreken van permanent oppervlaktewater kan de aanwezigheid van vissen worden uitgesloten, evenals voortplanting van amfibieën. Geschikt leefgebied voor strikt beschermde soorten ontbreekt binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Overwintering van zwaarder beschermde soorten binnen het plangebied is daardoor uit te sluiten. In ruigte en strooisellaag in de aanwezige groenstructuren is wel overwintering van laagbeschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander te verwachten.

Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet voor laag beschermde amfibieënsoorten. Het nemen van vervolgstappen voor de soortgroep amfibieën in deze situatie zodoende niet aan de orde. Wel is het wenselijk om rekening te houden met deze kwetsbare soortgroep. Daarbij is het belangrijk om te weten wanneer de amfibieën in het plangebied extra kwetsbaar zijn en waar ze zich gedurende het jaar ophouden. Effecten op overwinterende amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën die globaal loopt van november t/m maart.

Reptielen

Er zijn geen reptielen aangetroffen in het plangebied. Gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens zijn deze ook niet te verwachten (RAVON).

Ongewervelden en weekdieren

In het plangebied zijn geen beschermde of bedreigde (Rode Lijst) ongewervelden en weekdieren aangetroffen. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor beschermde ongewervelden en weekdieren binnen het plangebied. Deze zijn dan ook niet te verwachten in het plangebied.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.

Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.

Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.

Omgevingsvisie Provincie Overijssel. (www.provincie.overijssel.nl)

Provincie Overijssel (www.provincie.overijssel.nl).

RAVON Reptielen, Amfibieën, Vissenonderzoek Nederland (www.ravon.nl).

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

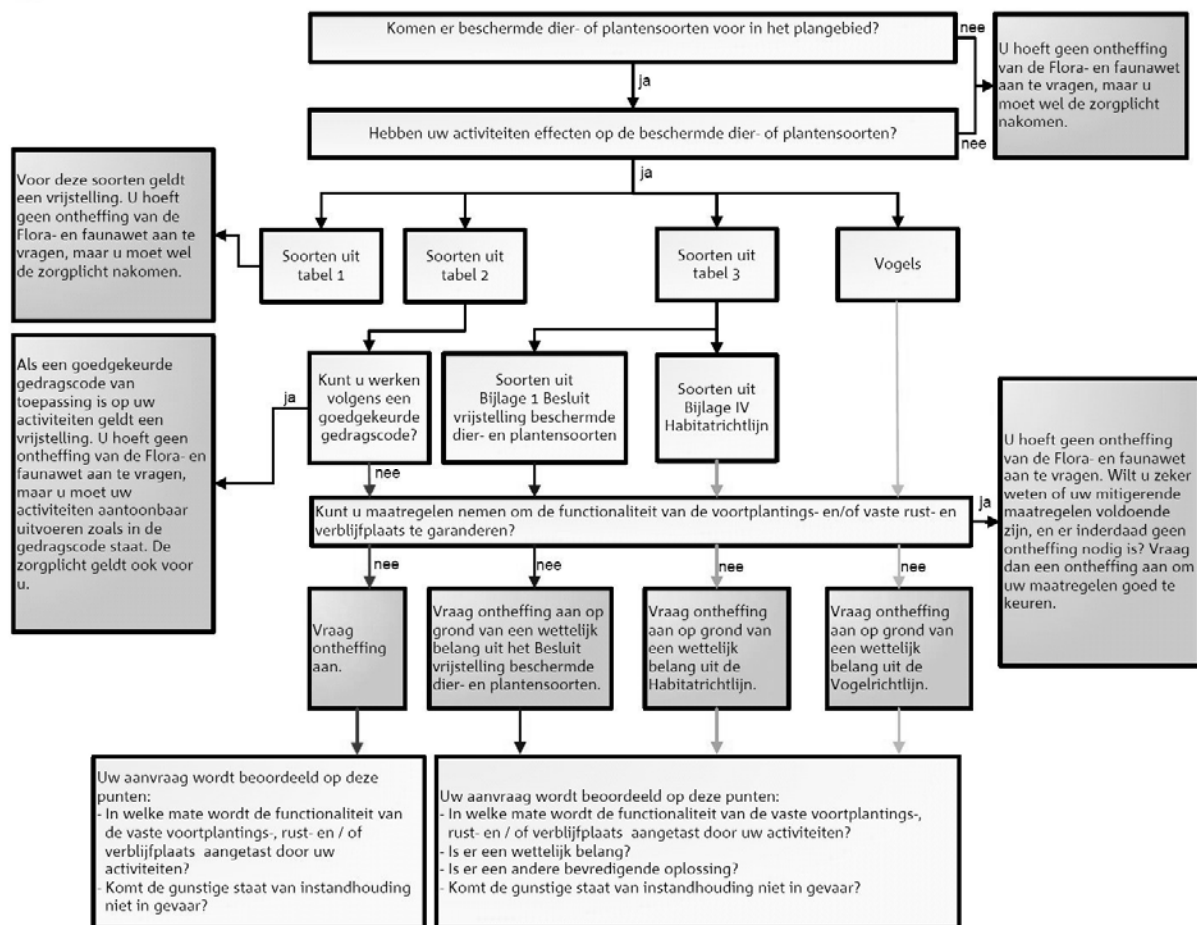

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels³.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

³ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁴. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op [www.minlnv.nl/Onderwerpen Natuur](http://www.minlnv.nl/Onderwerpen/Natuur). U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

---

⁴ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE II: VLEERMUIZENONDERZOEK

Gericht vleermuizenonderzoek

Vaste verblijfplaatsen kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/zomerverblijven (mei - half juli), baltslocaties en paarverblijven (half augustus - september) en winterverblijven (half oktober- begin april). Het vaststellen van de aan- of afwezigheid van vliegroutes en de functionaliteit van het gebied als foerageergebied kan het beste in de zomerperiode (mei- half juli) worden uitgevoerd. De genoemde perioden zijn globaal en kunnen afhankelijk van het weer en de soort wat eerder of later in het seizoen liggen.

Met behulp van een zogenaamde 'batdetector' kunnen de ultrasone geluiden van vleermuizen voor de mens hoorbaar gemaakt worden en kunnen verschillende soorten op naam worden gebracht. Vaste verblijfplaatsen kunnen vaak ook gelokaliseerd worden aan de hand van zichtwaarnemingen van in- en uitvliegende exemplaren.

Het is niet mogelijk onderzoek in de maanden november - april uit te voeren in verband met de winterslaap van deze dieren. Ze zijn dan niet alleen inactief, maar 'huizen' bovendien vaak op andere locaties dan gedurende het zomerhalfjaar.

Protocol vleermuizenonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Dienst Landelijk Gebied (Ministerie van LNV) en de Zoogdiervereniging. Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. De deskundigen van EcoGroen Advies baseren de te volgen inventarisatie op het protocol, maar stemmen de strategie en inzet telkens af op de omvang en complexiteit van de locatie.

Op basis van de terreinkenmerken en ervaring met verleende en afgewezen ontheffingen wordt ingeschat dat in deze situatie maximaal vier bezoeken voldoende zijn (tweemaal in de periode half mei - half juli en tweemaal in de periode augustus - september).

BIJLAGE III: LOCATIE WINTERVERBLIJF

Quickscan natuurtoets Julianalaan, Wijhe

Vleermuizen

LEGENDA

- Winterverblijfplaats Gewone dwergvleermuis (in nok dak nabij schoorsteen)

— Begrenzing plangebied

— Ondergrond